

SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA 3. 2011/2012-es tanév

Leírás:

A félév történeti áttekintést nyújt a szociálpszichológiai elméletek fejlődéséről.
A hallgatók a félévet szóbeli vizsga formájában teljesítik, a tételsor a tematikát követi.

Tematika:

1. A szociálpszichológia története: a gyökerektől a jelenig. Bevezető.

(A társas viselkedés magyarázatára szolgáló elméletek. Az elméletek tartományai. Különböző vélekedések arról, ahogyan a múlt és a jelen, a külső és a belső tényezők hatást gyakorolnak az emberre. Az értelmezés egységeinek különbözőségei, és az emberi természetről tett feltételezések különbözőségei.)

Graumann, C.F. (1995). Bevezetés a szociálpszichológia történetébe, 21-38. old. In: Hewstone, M., Stroebe, W., Codol, J.P., és Stephenson, G.M. (szerk.), Szociálpszichológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

McGuire, J. (2001). Elégedetlenségünk fagyhullámai. A szociálpszichológia válsága, 320-343. old. In: Makacs nézetek és a meggyőzés dinamikája. Osiris Kiadó, Budapest.

McGuire, J. (2001). A szociálpszichológia második évszázada felé, 466-509. old. In: Makacs nézetek és a meggyőzés dinamikája. Osiris Kiadó, Budapest.

Pléh Csaba (2000). A lélektan története (megfelelő részek). Osiris. Budapest.

2. A néplélektantól a nemzeti sztereotípiáig.

Hunyady György (2003). Nemzetkarakterológiák. Bevezető. Osiris, Budapest. *

3. A pszichoanalízis és hozzájárulása

(a szocializáció, a csoportfolyamatok, a társadalomeredet, a kultúra és társadalom funkciói, a család természete témakörök; a tömeglélektan, Le Bon és Freud, az Adorno-féle előítéletes személyiség-elmélet, Bion és Schutz munkássága)

Freud (1990). Totem és tabu. Bp. Dick 1918.; Göncöl.

Freud (1995). Tömeglélektan és énanalízis. In: Erős F. (szerk). Tömegpszichológia. Cserépfalvi, Budapest.

Sanford, N. (1973). Az autoriter személyiség. In.: Hunyady Gy (szerk.): Szociálpszichológia, Gondolat, Budapest.

4. A behaviorista megközelítés

(Miller és Dollard utánzáselmélete; Bandura szociális tanuláselmélete; ; a kommunikáció behaviorista szellemű vizsgálata; A behaviorista attitűdkoncepció)

Hunyady Gy. (1998). A kommunikáció pszichológiája. A Yale-program helye. In: Hunyady Gy.: Történeti bevezetés a szociálpszichológiába: a meghonosítás lépései. 155-165.o.

Bem (1981). Az önmeggyőzés kísérleti vizsgálata. In: A kísérleti társadalomlélektan főárama (szerk: Csepeli Gy.), 356-372. o. Gondolat.

Fishbein, M. Ajzen (1984). Az attitűd információs alapja. In: Szociálpszichológia (Szerk: Hunyady Gy.), 175-211. o. Gondolat.

Bandura, Ross, Ross (1981). A film által közvetített agresszív modellek utánzása. In: A kísérleti társadalomlélektan főárama (szerk: Csepeli Gy.), 515-526. o. Gondolat.

5. Csereelméletek

(Homans szociális csereelmélete. Thibaut és Kelley csereelmélete. A csereelméleti megközelítés alkalmazásának fő területei.)

Thibaut, J.W., Kelley, H.H.(1976). Páros Kapcsolatok. In: Pataki F. és Solymosi Zs. (szerk.), Szociálpszichológiai szöveggyűjtemény, 3. kötet. Budapest: Tankönyvkiadó, 20-88.

Deutsch, M. (1980). A csoport kialakulása. In: Pataki F (szerk.). Csoportlélektan, 103-128.old.

Kovács Attila (2003). Interakcióelemzések csereelméleti megközelítésben. In: Hunyady Gy., Székely M. (szerk): Gazdaságpszichológia. 135-140. o., Osiris, Budapest.

6. Az alaklélektan

(Asch, Heider munkássága. A fenomenológiai megközelítés. Alaklélektan a személyészlelés és attribúció tanulmányozásában. A kognitív egyensúly)

Hunyady Gy. (1998). Az alaklélektani megközelítés. . In: Hunyady Gy.: Történeti bevezetés a szociálpszichológiába: a meghonosítás lépései. 115-155.o.

Hunyady György. (2002). A leegyszerűsítés géniusza. In: Fritz Heider: A személyközi viszonyok pszichológiája. 7-33.o. Osiris. *

Asch, S.E. (1973). Személyekről alkotott benyomások. In. Szociálpszichológia. Szerk. Hunyady Gy.

Heider, F. és Simmel, M. (1981). A viselkedés észlelésének kísérleti vizsgálata, 178-196.old. In: Csepeli Gy. (szerk.), A kísérleti társadalomlélektan főárama. Gondolat Kiadó, Budapest.

7. A mezőelmélet.: Lewin munkássága

Mérei Ferenc: Utószó. In: Lewin: Mezőelmélet a társadalomtudományban. 5-39.o.

8. A szociológiai szociálpszichológia

(Merton munkássága; A szimbolikus interakcionizmus: Mead elmélete az énről; Az Iowai és a chicagói iskola. Goffman dramaturgiai elmélete; a szerepelmélet)

Kulcsár K (1980). Merton utószó a Merton-könyvből 763-785.o (Társadalomelmélet és társadalmi struktúra. Gondolat, Budapest.

Pataki F. (1982). Mead és a szimbolikus interakcionizmus. In.: Az én és a társadalmi azonosságtudat, 73-85.o. Kossuth.

Mead, G.H. (1973). A pszichikum, az én és a társadalom. 185-227.o. Gondolat.

Goffman, E. (1981). A hétköznapi élet szociálpszichológiája. 9-103.o. 179-239.o. Gondolat.

Pataki F. (1973). G.H. Mead és a szociálpszichológia in: Mead, G.H.: A pszichikum, az én és a társadalom. 483-527.o. Gondolat.

9. A szerepelmélet és a hozzá kapcsolódó szociálpszichológiai elméletek

László János (1976): Szerepek és szerepkonfliktusok. Világosság, 1, 11-19.o.

Sallay H. (1982) B.J. Biddle: Elvárások, viselkedések, azonosulások. Magyar Pszichológiai Szemle, 5, 565-568.o.

10. A szociálpszichológia „válsága” és a kognitív fordulat bekövetkezése

- Hunyady Gy. (1998). A 70-es és 80-as évek radikális kognitív fordulata 243-267. . In: Hunyady Gy.: Történeti bevezetés a szociálpszichológiába: a meghonosítás lépései.
- Fiske, Hamilton, Bargh (2006). Szociális kogníció: egy korszakos irányzat és mértékadó képviselői. In: Hunyady Gy.: A szociálpszichológia történeti olvasatai. ELTE Eötvös Kiadó.
- Zajonc (2003). A szociálpszichológia száz éve a racionalizmus jegyében. In: R. Zajonc : Érzelmek a társas kapcsolatokban és megismerésben. Osiris, Budapest. 523-541.o.
- Abelson, R.P. (1984). A pszichológiai implikáció, 277-325.old. . In: Hunyady Gy. (szerk.), Szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Markus, H. és Smith (1991). Az én-sémák hatása mások észlelésére, 145-182.old. In: Hunyady Gy. (szerk.), Szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest.

11. Nyitás az érzelmek és a motiváció irányába

(A hangulati állapotok hatása a társas ítéletekre. Az előfeszítési modell. Hibrid modellek. A kogníció nélküli érzelmek. A kogníció és az érzelmek viszonya.)

- Clark, Isen (1984). Az érzelmi állapotok és a szociális viselkedés közötti összefüggés feltárása felé. In: Szociálpszichológia (szerk: Hunyady Gy.) 580-636.o.
- Forgács J. (1992). Az érzelmek hatása a szociális észlelésre és ítéletalkotásra. In: László: Válogatás a szociális megismerés szakirodalmából, Tankönyvkiadó, Budapest.
- Zajonc (2003). Az érzelmek és megismerés kapcsolat . in.: Zajonc: Érzelmek a társas kapcsolatokban és a megismerésben, Osiris. 279-335.o.
- Zajonc (2003). Érzelmek. In.: Zajonc: Érzelmek a társas kapcsolatokban és a megismerésben, Osiris. 439-523.o.
- Zajonc, Markus (2003). Érzelmek és kogníció: a „merev határfelület” . In.: Zajonc: Érzelmek a társas kapcsolatokban és a megismerésben, Osiris. 300-335.o.

12. A narratív pszichológia és a szociális reprezentációk kutatása.

- László J. (2002). Moscovici és a szociálpszichológia. Bevezetés. In: S. Moscovici: Társadalomlélektan, 7-17.o. Osiris.
- Moscovici (2002). A reprezentációk korának eljövetele. In.: S. Moscovici: Társadalomlélektan, 173-210.o. Osiris.
- Moscovici (2002). A szociális reprezentációk elmélete. In.: S. Moscovici: Társadalomlélektan, 210-290.o. Osiris.
- Moscovici (2002). A társadalmi reprezentációk története és aktualitása. In.: S. Moscovici: Társadalomlélektan, 347-395.o. Osiris.

A *-gal jelzett tanulmányok olvashatók Hunyady György: A szociálpszichológia történeti olvasatai (2006), ELTE, Eötvös Kiadó könyvében is.

Vizsgatételek:

1. A néplélektan, nemzeti karakter és a sztereotípiák problematikája.
2. Az alaklélektan jelentkezése a szociálpszichológiában: Solomon Asch és Fritz Heider munkássága.
3. Kurt Lewin munkássága, hatása a modern szociálpszichológiára: mezőelmélete, klasszikus kísérletei, a csoportdinamikai kutatások.
4. A behaviorizmus jelentkezése a szociálpszichológiában (1): Homans szociális csere-elmélete.

5. A behaviorizmus jelentkezése a szociálpszichológiában (2): A szociális tanulás és utánzás elméletei (Miller és Dollard utánzáselmélete; Bandura elmélete a szociális tanulásról).
6. A behaviorizmus jelentkezése a szociálpszichológiában (3): Az attitűd-problematika (Doob; Osgood és Tannenbaum; Fishbein; Bem; a Yale-program).
7. Thibaut és Kelley csereelmélete és a méltányosságelméletek.
8. A pszichoanalízis jelentkezése a szociálpszichológiában (1): S. Freud, Bion és Schutz munkássága és kritikai értékelésük.
9. A pszichoanalízis jelentkezése a szociálpszichológiában (2): Fromm, Adorno, valamint Kardiner munkája és ezek kritikai értékelése.
10. A „szociológiai szociálpszichológia”: G.H.Mead szociális behaviorizmusa; a szimbolikus interakcionizmus jellemzése, különös tekintettel E. Goffman munkásságára; R. Merton munkássága.
11. A szerepelmélet és a hozzá kapcsolódó szociálpszichológiai elméletek: (pl. benyomáskeltési elmélet, self-monitorizálási elmélet).
12. A kognitív szociálpszichológia a 70-es évek elejétől a 80-as évek végéig.
13. A kognitív szociálpszichológia a 90-es évektől napjainkig
14. A szociális reprezentációk elmélete. S. Moscovici munkássága.